

**МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

РАДА З ГУМАНІТАРНОГО ВИХОВАННЯ

ВІСНИК КУРАТОРА

№ 39

(лютий 2009)

**ДНІПРОПЕТРОВСЬК
2009**

Укладач: Дешко Л. К.

УДК 378

Вісник куратора № 39 (лютий 2009 р.)

Рекомендовано до друку радою з гуманітарного
виховання 23 лютого 2009 року

Редактор: Лагдан С. П.

Комп'ютерний набір: Море Т. Т.

Зміст

1. Науково-дослідницька діяльність студентів. За матеріалами соціологічного опитування (*Пономаренко І. Ю. – доц. керівник соціологічної групи університету, члени групи: Дешко Л. К. – доц., керівник «Школи куратора», студенти: Сорока М.Л., Лецинська А. Л., Осадчая Н. В.*).
2. Інформація про роботу відділу гуманітарної та економічної літератури. (*Долматова Н. І. – зав. відділом гуманітарної літератури бібліотеки*)
3. Календар знаменних дат.
4. Згадаймо ці дати (*Долматова Н. І. – зав. відділом гуманітарної літератури бібліотеки*)
5. План виховних заходів на II семестр 2008-2009 н.р.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)

У минулому році соціологічною групою університету було проведено чергове дослідження, до якого були залучені в ролі дослідників самі студенти.

Мета соціологічного дослідження:

Метою даного опитування стало вивчення проблеми участі студентів університету в науковій роботі.

Завдання соціологічного дослідження:

Завдання опитування полягало у зборі інформації про значення наукової роботи для студента, його участі в науковій діяльності і знаннях про неї. Дані, одержані в ході соціологічного опитування, повинні допомогти адміністрації, викладачам університету в керівництві науковою роботою студентів.

Об'єкт соціологічного дослідження:

Об'єктом соціологічного дослідження обрані студенти третього і четвертого курсів факультетів ПЦБ, МТ, ТК, Е.

Предмет опитування:

Предметом опитування є мотивація і загальні проблеми участі студента в науковій роботі. Робочі гіпотези:

Ми вважаємо, що за наслідками опитування загальна кількість студентів не займається, але бажає займатися науковою роботою. Загальна кількість студентів не є поінформованою про наукову роботу в достатній мірі.

Основними чинниками мотивації студентів до наукової діяльності є бажання і здібності студентів, можливість побачити перспективи розвитку власної наукової роботи, підтримка викладачів. А основним чинником, який стримує розвиток студентського наукового руху, є відсутність підтримки з боку викладачів. До кар'єри вченого студент ставиться скептично, вважаючи цю роботу безперспективною і малооплачуваною.

Розрахунок вибірки:

У нашому дослідженні генеральна сукупність обрана в 676 чоловік. Генеральну сукупність склали студенти третього і четвертого курсів факультетів ПЦБ, МТ, ТК, Е. Вибірка склала 266 чоловік (ПЦБ-54, ТК-93, МТ-44, Е-65), що становить 39,5% від генеральної сукупності. Тому можна вважати соціологічне опитування репрезентативним.

*Для того, щоб дослідження вважалось об'єктивним, достатньо опитати 10% від генеральної сукупності. Як метод дослідження ми використовували анкетування студентів.

Аналіз одержаних даних

Вибірка опитування студентів подана в таблиці № 1

Таблиця № 1

	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Усього
Опитано респондентів	93	44	54	65	266
Генеральна сукупність	219	116	180	341	676
Вибірка	42,5%	38,0%	30,0%	19,5%	39,5%

Результати опитування з питання: «Чи займаєтеся ви науковою діяльністю?» подані в таблиці № 2.

Таблиця № 2

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Ні	90,4%	88,6%	88,2%	93,8%	91,0%
Так	9,6%	11,4%	11,8%	6,2%	9,0%

Аналіз результатів першого питання показує, що 9% опитаних студентів займаються науковою роботою. По факультетах цей відсоток не дуже відрізняється. Враховуючи той факт, що університет готує інженерів, а не вчених, цей показник не такий поганий. У той же час, знаючи, що в ХХІ столітті наука виконуватиме вирішальну роль у розвитку суспільства, хотілося б, щоб студентів, які займаються науковими дослідженнями, було більше.

Тому важливими є результати відповідей на друге питання нашої анкети, зазначені в таблиці № 3. Згідно з одержаними даними, у частини респондентів немає бажання займатися науковою діяльністю (54,1%). Важливим є той факт, що у 44,4% опитаних є бажання займатися науковою роботою, але таку можливість бачать тільки 7,3% опитаних.

Таблиця № 3

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Немає бажання	57,0%	50%	56,9%	50,8%	54,1%
Є бажання, але немає можливості	37,6%	40,9%	29,5%	44,6%	38,6%
Є бажання і можливість	5,4%	9,1%	13,6%	4,6%	7,3%

Одержані дані дають можливість стверджувати, що певна частина студентів (38,6%) не бачить можливості реалізувати своє бажання займатися науковою роботою. Гадаємо, що знаючи ці дані, викладачі університету можуть сміливо активізувати роботу щодо залучення студентів до наукової діяльності. Студентський потенціал для цього в університеті є. Ми вважаємо, що визначну роль у цьому питанні відіграють викладачі, а саме їхнє вміння зацікавити студентів своїм предметом, розкрити перед ними ази і перспективи наукової роботи.

Слід зазначити, що гіпотеза, висунута нами з цього питання, цілком підтвердилася. Дійсно, студентів, які займаються науковою роботою, в університеті не дуже багато, але у багатьох є бажання залучитися до наукової

діяльності.

Результати опитування з третього питання «Чи відомо Вам про існування студентського наукового товариства в нашому університеті?» подані в таблиці № 4.

Згідно з результатами опитування, більшість студентів не знає про існування студентського наукового товариства в нашому університеті (63,8%). Цей показник доводить, що студентство в цілому не проінформовано про студентську наукову роботу, про існування «студентів-вчених». Цей чинник також підтверджується результатами аналізу шостого питання анкети.

Таблиця № 4

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Ні	75,3%	65,9%	47,7%	56,9%	68,8%
Так	24,7%	34,1%	52,3%	43,1%	36,2%

Можемо зробити висновок, що однією з головних причин низького показника участі студентів у науковій роботі є «інформаційний вакуум» з цього питання. Також ми вважаємо, що детальне вивчення цього питання і розробка плану поліпшення ситуації є ключем до розповсюдження наукового руху в університеті.

Дані, одержані з цього питання, цілком збігаються з нашою гіпотезою про недостатнє інформування студентів про наукове товариство та науковий рух в університеті.

На питання «Від чого, на Ваш погляд, залежить участь студентів у науковій діяльності?» було одержано 317 відповідей за рахунок того, що деякі студенти на це питання виділяли кілька варіантів відповідей. Це можна пояснити тим, що більшості студентам, які не займаються науковою роботою, важко точно визначити основну відповідь на поставлене питання. Результати опитування подані в таблиці № 5.

Таблиця № 5

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Від бажання і здібностей студента	41,9%	45,5%	52,3%	34,2%	40,9%
Від можливості побачити перспективу своєї наукової роботи	20,4%	22,7%	15,9%	30,4%	22,0%
Від уміння викладача мотивувати студента до наукової роботи	21,5%	19,7%	6,8%	12,7%	19,2%
Від готовності викладача надати підтримку в науковій роботі студента	10,8%	7,6%	13,6%	13,9%	11,0%
Від бажання зробити свій внесок в науку	3,5%	4,5%	9,1%	6,3%	5,2%
Свій варіант відповіді	1,2%	0%	2,3%	2,5%	1,7%

Аналіз даних, наведених у таблиці № 5, свідчить про те, що 40,9%

опитаних вважають: участь студентів у науковій роботі залежить від бажання і здібностей студента. 22% студентів відзначають важливість побачити перспективу своєї подальшої наукової роботи. Третю і четверту позиції займають варіанти відповідей, які пов'язані з роллю викладача в участі студентів у науковій роботі. У сумі відповіді на ці варіанти склали 30,2%. Респонденти вважають, що «уміння викладача зацікавити студента науковою роботою» і «готовність викладача надати підтримку в науковій роботі студентів» відіграють велику роль у залученні й участі студентів у науковій діяльності.

Гадаємо, що ця інформація становить значний інтерес для викладачів. Вона свідчить про те, що студенти розраховують на допомогу та підтримку з боку професорів і доцентів університету. Тільки 5,2% респондентів вважає, що участь студентів в науковій роботі пов'язана з їх бажанням зробити свій внесок у науку. Тож наші студенти позбавлені наукових амбіцій.

Гіпотези, висунуті нами з цього питання, підтвердилися.

Необхідно відзначити власні варіанти відповідей: «Можливість легше одержати оцінку», «Прибутковість наукової роботи», «Кількість вільного часу».

Результати опитування з п'ятого питання «Що, на Ваш погляд, заважає студенту займатися науковою роботою?» подані в таблиці № 6.

Таблиця № 6

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Брак часу	39,4%	45,6%	31,1%	14,0%	33,8%
Відсутність мотивації	12,7%	31,6%	33,3%	31,6%	32,3%
Відсутність підтримки з боку викладачів	14,4%	10,5%	13,9%	29,8%	16,7%
Відсутність уявлення про наукову роботу	11,5%	8,8%	20%	22,8%	14,8%
Власний варіант відповіді		3,5%	2,3%	1,8%	2,4%

Згідно з результатами опитування, головними чинниками, які затримують розвиток студентської наукової роботи, є брак часу (33,8%) і відсутність мотивації (32,3%). Чинник часу є природним і очікуваним нами. Студент завжди скаржиться на відсутність часу. Важливішим є те, що 32,3% респондентів відзначили, що головним чинником, який стримує розвиток студентської наукової роботи, є відсутність мотивації у студента. Це доводить, що на даному етапі розвитку суспільства високий показник участі студентів у науковій діяльності навряд чи можливий.

Ми вважаємо, що відсутність мотивації – це дійсно важливий чинник, який негативно впливає на участь студента у науковій роботі. На жаль, можна констатувати, що за останні 15 років престиж науки в країні падає, і не останню роль у цьому відіграє її фінансування, у тому числі і зарплати учених. Усвідомлюючи цю ситуацію, молоді люди не дуже прагнуть пов'язувати своє життя з наукою. Як наслідок – старіння викладацького складу вузів і співробітників науково-дослідних інститутів.

Кажучи про відсутність мотивації, слід також відзначити, що студенти, які беруть участь у студентських конференціях і займають призові місця, не одержують практично ніякої матеріальної винагороди або вона недопустимо мала.

Студенти відзначають також відсутність підтримки з боку викладачів (16,7%). І те, що студенти не мають уявлення про те, що таке наукова робота (14,8%). Гадаємо, що в цьому також є недоробка викладачів.

Необхідно відзначити власні варіанти відповідей респондентів: «Заняття науковою роботою заважає навчанню», «Немає оголошення вакансій про проведення наукової роботи серед студентів», «Небажання студента займатися науковою діяльністю».

Результати опитування з шостого питання «Чи знаєте Ви, де можна одержати інформацію про найближчі конференції і конкурси наукових робіт?» подані в таблиці № 7.

Таблиця № 7

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Ні	78,5%	70,5%	72,8%	76,9%	71,5%
Так	31,5%	29,5%	16,2%	23,1%	28,5%

Згідно з результатами опитування студентів з шостого питання можна зробити висновок, що студент знаходиться в «інформаційному вакуумі» щодо інформування про студентську наукову роботу. Зіставляючи ці дані з даними третього питання анкети, ми робимо висновок, що відсутність мотивації й участі студента в науковій роботі пов'язана з відсутністю повноцінного інформування студентства. Відсутність інформації призводить до відсутності конкуренції в студентській науковій роботі. Тому загальна кількість студентів, які займаються науковою роботою, така низька.

Результати опитування з сьомого питання «Чи плануєте Ви після закінчення університету займатися науковою роботою, вступити до аспірантури, стати викладачем вищої школи?» подані в таблиці № 8.

Таблиця № 8

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Ні	82,8%	88,6%	73,4%	86,4%	83,5%
Так	17,2%	11,4%	26,6%	13,8%	16,5%

Згідно з результатами аналізу відповідей на сьоме питання, у 28,5% респондентів є бажання стати викладачем вищої школи або вченим. Це свідчить про те, що, 28,5% респондентів зацікавлені в подальшій науковій кар'єрі, тому теоретично можливо підняти рівень участі студентів у науковій роботі до відмітки 28,5%, тобто приблизно до однієї третини студентів, що навчаються в університеті! А це буде дуже непоганий показник.

Згідно одержаними результатами з восьмого питання, студент позитивно ставиться до кар'єри вченого. Про це свідчить загальна кількість відповідей на другий і четвертий варіанти відповідей. Слід також відзначити, що чинник «інтерес студентів до наукової роботи» перевищує чинник «престиж професії». Ми вважаємо, що це характеризує безкорисливі

мотиви студентства в цілому (33,6%).

Результати опитування з восьмого питання «Як Ви ставитеся до кар'єри вченого?» подані в таблиці № 9.

Таблиця № 9

Варіант відповіді	ТК	МТ	ПЦБ	Е	Всього
Це малооплачувана робота	33,0%	44,6%	34,1%	27,1%	34,7%
Це дуже цікаво	37,2%	25,0%	27,3%	40,5%	33,6%
Це безперспективно	13,8%	16,1%	29,5%	8,1%	15,1%
Це престижно	10,6%	7,2%	9,1%	21,6%	12,5%
Свій варіант відповіді	5,4%	7,1%	0%	2,7%	4,1%

Негативне ставлення до праці ученого пов'язане з тим, що студенти вважають її малооплачуваною. Тільки 15,1% вважають, що за жодних умов не займатимуться науковою діяльністю (це безперспективно). Інші 90,8% респондентів допускають можливість своєї кар'єри як ученого, але при виконанні певних умов.

Наша гіпотеза з даного питання підтвердилася.

Необхідно вказати власні варіанти відповідей респондентів: «Цілісне занурення в наукову діяльність не завжди добра справа», «Це не входить в плани мого життя», «Це шкідливо для здоров'я», «Це найчесніший спосіб увійти до історії», «Це не моє».

Висновки

Аналіз одержаних даних дає змогу визначити і зрозуміти стан і основні проблеми студентського наукового руху в університеті. Згідно з результатами опитування ми робимо висновок, що висунуті на початку дослідження гіпотези підтвердилися.

Науковою роботою займається незначна частина студентів (9%). У 44,4% респондентів є бажання займатися науковою діяльністю, але бачать таку можливість тільки 7,3% опитаних. Основними чинниками участі студентів у науковій діяльності є бажання та здібності студента (40,9%) і можливість побачити перспективу своєї наукової діяльності (22,0%). Чинниками, які заважають розвитку студентської наукової діяльності, є відсутність мотивації (32,3%) і брак часу (33,8%). Гіпотеза про те, що студенту не вистачає підтримки з боку викладача, підтвердилася частково. На неї вказали 16,7% опитаних. Інформовані студенти з питання студентської науки тільки на 28,5%. Ми робимо висновок, що студентство знаходиться в «інформаційному вакуумі» з питань наукової діяльності. Це є одним із важливих чинників низької участі студентства в науковому житті університету. У вищій школі планують працювати 28,5% респондентів. Це досить високий відсоток, і ми не очікували, що значна кількість студентів викаже таке бажання. Опитані студенти вважають кар'єру вченого малооплачуваною (34,7%), але в той же час вважають її дуже цікавою (33,6%). Також важливо відзначити, що при такому низькому показнику участі студентів у науковій роботі (7,3%) виділяється високий показник їх бажання працювати у вищій школі.

Ми можемо констатувати, що у студентства до певної міри є бажання

займатися науковою діяльністю при створенні певних умов: інформування, мотивація, підтримка викладачів. Робота щодо підвищення активної участі студентства в науковій діяльності повинна бути результативнішою. Ми вважаємо, що одержані в ході дослідження дані можуть бути використані для розробки програми з активізації наукової роботи студентів університету. Ці дані повинні зацікавити викладачів, завідуючих кафедрами, деканів факультетів, фахівців навчального відділу і НДЧ університету.

Керівник соціологічної групи
університету, доцент кафедри
філософії і соціології
Пономаренко І. Ю.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОБОТУ ВІДДІЛУ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Робота відділу обслуговування гуманітарною та економічною літературою планується та виконується щорічно згідно завдань навчальної, наукової, та соціокультурної роботи науково-технічної бібліотеки та університету в цілому. Основними завданнями відділу є максимально повне задоволення читацьких потреб літературою гуманітарного та економічного профілю. З цією метою сформовано та щорічно поповнюється необхідними джерелами фонд відділу, кількість його на 01.01.2009 становить 37794 примірника книг та 4,2 тис. примірників українських та російських періодичних видань. До складу відділу входять абонемент художньої літератури та читальний зал гуманітарної та економічної літератури на 20 посадкових місць.

Читачами відділу за 2008 р. були 2946 осіб, що майже на 1 тисячу більше за показники 2007 р. За категоріями читачів : 1805 з них – студенти денного відділення, 169 – факультету безвідривної підготовки, 265 – з професорсько-викладацького складу, 216 – науковці, 388 – співробітники, 39 – представники інституту післядипломної освіти та магістранти, 48- інші. Протягом 2008 р. відділ відвідали 26365 разів, що перевищує показники минулих років на 7,5 тис., читачам було видано 37835 прим. книг та періодичних видань (проти 29482 за 2007), з них - 10410 наукових та науково – популярних, 7673 – навчальних видання, 19270 літературно – художніх творів, в тому числі 25335 примірників українською мовою.

Для допомоги в організації виховної роботи в нашому університеті на початку 1-го та 2-го семестрів 2008 р. завідувача відділом підготувала план соціокультурної роботи НТБ, затверджений методичною радою, виступила з доповідями на школі кураторів. До «Вісника куратора» №№ 35,36,37 було підготовлено календар знаменних дат на 2008 р., надавалася інформація до деканатів факультетів («Пам'ятка першокурснику» та «План соціокультурних заходів»). Важлива інформація щодо нашої роботи стала доступна студентам завдяки виходу з друку 1-ї частини методичних рекомендацій «Науково-

технічна бібліотека – інформаційний інтелект-центр університету», підготовлених директором Т.О.Колесниковою.

Для інформування читачів про нові надходження за рік експоновано 7 виставок «Нові надходження», а нові періодичні видання доступні читачам постійно, для цього на абонементі виділено окремий стелаж. В читальному залі гуманітарної та економічної літератури окрім виставок «Нові книги» було створено інформаційні стенди з актуальними для студентів темами «Економічні потреби суспільства. Економічні інтереси» та «Світові релігії».

Тематичних виставок за рік було створено 22, перелік додається. Бесіди біля виставок – одна з традиційних форм бібліотечної роботи, за 2008 р. проведено 10 таких заходів.

На замовлення кураторів проводились екскурсії по бібліотеці з елементами навчання користуванню довідково-бібліографічним апаратом як традиційної карткової форми так і електронним каталогом. За звітний період проведено 15 екскурсій.

Культурному та естетичному вихованню молоді сприяють такі заходи соціокультурної роботи бібліотеки, як літературні вечори : «Спочатку було слово», «Любовь – поезия и солнце жизни», «Слава козацька». За 2008 р. проведено 4 тематичних вечори.

Поетична година «Образ русского интеллигента. История семьи» відбулась 21.04.08 р. Головним героєм зустрічі був ветеран нашого університету, вельмишановний кількома поколіннями випускників ДІТУ, професор Й.Г.Барбас. Він прочитав вірші відомих російських поетів-класиків, розповів студентам факультетів «М» та «МТ» про складну долю своєї родини. Великий загальний молоді зацікавився виступом студентського театру-студії «Золота паланка», що відбувся 26.02.08р. в читальному залі відділу обслуговування науковою літературою. Літературно – музична композиція «Жити хочу – буду жити!» була присвячена дню народження видатної поетеси Лесі Українки, демонструвалась виставка з її творами та матеріалами про життя і діяльність. Тематичний вечір «Слава козацька», що відбувся 19 лютого 2008 р., зібрав аудиторію курсантів 1-2 років навчання. Відкритий перегляд літератури до свята Захисника Вітчизни проводив історичні паралелі від давнини до сьогодення. До слова було запрошено ветерана залізничних військ, наукового співробітника військової кафедри С.І. Олефіренка, який розповів про складну, але почесну службу військового-залізничника. Курсант Олександр Трофімов виконав пісні під гітару.

На презентацію навчального посібника «Екологія житла. Радіоактивність житла» О.М.Пшінька, Л.Ф.Долини та О.М.Пристинської, що відбулась 16.04.08 в НТБ, зібрався широкий загальний небайдужих до екологічних проблем. Серед учасників – голова міського екологічного товариства П.І.Ломакін, академік Української академії Національного прогресу, професор Придніпровської академії будівництва та архітектури Л.С.Савін, студенти – члени Ліги молодих екологів, викладачі, студенти. Під час дискусії демонструвалось слайд – шоу зі світлинами новобудов Дніпропетровська та відеоролік «Екологія житла очима дітвців» за сценарієм директора НТБ Т.О.Колесникової. До газети «ДІТ сьогодні» (№4) бібліотекар відділу

Т.Л.Семенова написала статтю про проведену презентацію, а зав. відділом Н.І.Долматова – вірш «Схаменіться, люди!».

Студенти з активу нашого університету восени 2007 року розпочали волонтерський рух серед молоді України, виступивши з закликом «Студент, читай книжки!!!». КВЕСТ-ДІТ з такою назвою розпочався в бібліотеці у лютому 2008 р. Завданням конкурсу постало ознайомлення молоді з новими надходженнями гуманітарної, економічної та художньої літератури, залучення студентів до книги як матеріального та духовного носія культури, надана можливість читати та вигравати різноманітні призи. До КВЕСТу залучилось понад 2,5 тис. студентів, до нашого відділу записано 250 нових читачів. Найактивніші з них отримали призи від профкому студентів та пільги в користуванні бібліотекою. Нагородження переможців відбулося під час святкування Всеукраїнського дня бібліотек 30 вересня у Палаці культури університету, весь вечір для наших читачів виступав відомий дніпропетровський молоді рок-гурт «Хлопці з перцем».

Під час тижня бібліотеки в університеті (24.09-1.10.08) головним бібліографом І.А.Попович було проведено бесіду біля виставки «Вчені ДІТу – залізничному транспорту» зі студентами 235 гр. У відділах обслуговування розгорнуто тематичні виставки «Книги – наші друзі» (к. 1405), «Бібліотека. Суспільство. Культура» (к.266), «Учитесь, брати мої, думайте, читайте» (к. 167), «Бібліотека в інформаційному світі» (к. 262). На Днях інформації демонстрували нову літературу, що нещодавно надійшла до фондів відділів.

З нагоди відзначення Всеукраїнського дня бібліотек 30 вересня 2008 р. відбулось урочисте відкриття МЕДІА – залу (к. 266). Цю подію висвітлено у газеті «Вісті Придніпров'я» від 7 жовтня 2008 р. «Доки жива бібліотека – живий народ» - цитує автор статті академіка Лихачова, розповідаючи про наше свято. Традиційну стрічку до МЕДІА - залу перерізали перший проректор університету залізничного транспорту Б.Є.Боднар та директор НТБ Т.О.Колесникова. Від імені студентів виступили профспілкові лідери вузу, підкресливши нагальну необхідність створення такого залу, який надасть можливість доступу до електронних ресурсів бібліотеки та до мережі INTERNET.

У 2008 році на сторінках газети «ДІТ сьогодні» (№ 4) продовжено заочну читацьку конференцію за книгою А.І.Куліша «Легенди ДІТу». Своїми враженнями від прочитаного поділились викладачі та співробітники університету, студенти факультету безвідривної підготовки. Готуються матеріали виступу студентів денного відділення, а згодом – наших ветеранів. Продовжує свою роботу «Клуб шанувальників нових книжок». Завдяки членським внескам щорічно поповнюється фонд абонементу. Досвідом роботи нашого клубу зацікавились колеги з інших вузівських бібліотек, зокрема з Гірничої академії. Показники бібліографічного обслуговування у 2008 р. теж помітно збільшились, виконано 815 довідок проти 522 у 2007 р. Найбільше навантаження припало на читальний зал гуманітарної та економічної літератури, куди щоденно звертаються 35-50 відвідувачів, а під час екзаменаційної сесії кількість відвідувань збільшується до 75-100 осіб, виключенням є 2 місяці влітку.

Протягом звітнього періоду проводилась певна робота з каталогами та картотеками відділу. Завдяки тематичній картотеці, що створена бібліотекарем Т.Л.Семеновою в читальному залі та постійно поповнюється (за 2008 р. додано 355 карток), студенти оперативно отримують довідки за темами «Історія економічних вчень» «Сучасне підприємництво», «Бухгалтерський облік на залізниці», «Міжнародні економічні відносини», «Податкова система України», «Трипільська культура», «Видатні люди України», «Релігійний світ на межі тисячоліть» тощо. Постійно читачі цікавляться щотижневиком «2000», який вміщує декілька тематичних блоків та неупереджено висвітлює події в Україні та у світі.

До алфавітного каталогу додано 292 картки з нових надходжень, вилучено за списанням – 234, каталог назв поповнено на 100 карток, складено 655 бібліографічних описів. Показники комплектування фонду за 2008р. становлять такі числа : надійшло 300 книг, 123 журнали, 64 газети. Виключено 298 застарілих книг.

Зав. відділом обслуговування
гуманітарною та економічною літературою
Н.І. Долматова

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ДАТ

ЛЮТИЙ

- 1 – 125 років від дня народження Євгена Івановича Замятіна (1884-1937), російського письменника;
– 180 років від дня народження Альфреда Брема (1829-1884), німецького зоолога;
- 8 – 175 років від дня народження Дмитра Івановича Менделєєва (1834-1907), російського вченого;
- 9 – 110 років від дня народження Григорія Юхимовича Шполянського (1899-1981), українського живописця;
- 11 – 170 років від дня народження Джозайї Гіббса (1839-1903), американського фізика-теоретика, одного із засновників термодинаміки хімічної і статистичної фізики;
- 12 – 200 років від дня народження Авраама Лінкольна (1809-1865), американського державного діяча;
– 200 років від дня народження Чарльза Дарвіна (1809-1882), англійського природодослідника, основоположника матеріалістичного вчення про історичний розвиток органічного світу;
– 240 років від дня народження Івана Андрійовича Крилова (1769 (за ін. даними 1768)-1844), російського письменника;
– 125 років від дня народження Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко (1884-1973), українського історика;
- 14 – День Святого Валентина;
- 15 – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав;

- Стрітення Господнє;
- 21 – Міжнародний день рідної мови;
- 23 – День захисника Вітчизни.

Цього місяця виповнюється:

- 90 років тому (1919) почала свою діяльність Українська Академія наук (УАН), з 1921р. – ВУАН, з 1937р. – АН УРСР, з 1994 р. – НАН України

БЕРЕЗЕНЬ

- 1 – 150 років від дня народження Роберта Пилиповича Фогеля (1859-1920), українського астронома;
- 2 – 370 років від дня народження Івана Степановича Мазепи (1639-1709), українського політичного діяча, дипломата, гетьмана Лівобережної України;
  - 150 років від дня народження Шолом-Алейхема (справж. – Рабінович Шолом Нохумович) (1859-1916), єврейського письменника;
  - 110 років від дня народження Юрія Карловича Олеші (1899-1960), російського письменника;
  - 90 років від дня народження Олексія Васильовича Погорєлова (1919-2002), українського математика;
- 4 – 60 років від дня народження Володимира Михайловича Івасюка (1949-1979), українського поета і композитора;
- 5 – 90 років від дня народження Григорія Ірмовича Новака (1919-1980), українського важкоатлета, першого радянського чемпіона світу (1946);
- 6 – 80 років від дня народження Фазіля Абдуловича Іскандера (1929), російського письменника;
- 8 – Міжнародний жіночий день;
- 9 – День народження Т. Г. Шевченка (1814-1861), українського поета, художника, мислителя;
  - 75 років від дня народження Юрія Олексійовича Гагаріна (1934-1968), першого у світі космонавта;
- 14 – День землевпорядника;
  - 130 років від дня народження Альберта Ейнштейна (1879-1955), німецького та американського фізика-теоретика;
- 15 – Всесвітній день прав споживача;
  - День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення;
- 16 – 150 років від дня народження Олександра Степановича Попова (1859-1906), російського фізика й електротехніка, винахідника радіозв'язку;
  - 125 років від дня народження Олександра Романовича Бєляєва (1884-1942), російського письменника;
  - 90 років від дня народження Олексія Федотовича Коломійця (1919-1994), українського письменника;
  - 80 років від дня народження Крісти Вольф (1929), німецького письменника;
- 21 – Міжнародний день ліквідації расової дискримінації;

- Всесвітній день поезії;
- 200 років від дня народження Федора Олексійовича Коні (1809-1879), російського письменника, перекладача, журналіста, видавця;
- 170 років від дня народження Модеста Петровича Мусоргського (1839-1881), російського композитора;
- 120 років від дня народження Олександра Миколайовича Вертинського (1889-1957), російського артиста естради, співака, поета, композитора;
- 80 років від дня народження Юрія Михайловича Мушкетика (1929), українського письменника;
- 22 – Всесвітній день водних ресурсів;
  - 410 років від дня народження Антоніса Ван Дейка (1599-1641), фламандського живописця;
- 23 – Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва;
  - Всесвітній день метеорології;
  - 260 років від дня народження П'єра Сімона Лапласа (1749-1827), французького астронома, фізика;
  - 180 років від дня народження Івана Олександровича Затиркевича (1829-1902), українського письменника;
- 24 – Всесвітній день боротьби із захворюванням на туберкульоз;
  - 175 років від дня народження Уільяма Морріса (1834-1896), англійського письменника, художника, перекладача, громадського діяча;
  - 125 років від дня народження Петера Дебая (1884-1966), нідерландського фізика і хіміка;
- 25 – День служби безпеки України;
- 26 – День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;
  - 130 років від дня народження Миколи Миколайовича Давиденкова (1879-1962), російського та українського вченого з механіки матеріалів;
  - 120 років від дня народження Миколи Миколайовича Доброхотова (1889-1963), українського вченого-металурга;
- 27 – Міжнародний день театру;
- 28 – 300 років від дня народження Олексія Григоровича Розумовського (1709-1771), російського державного діяча, фельдмаршала, графа;
- 30 – Теплої Олексі.

Цього року виповнюється:

- 230 років від дня народження Олександра Дмитровича Засядька (1779-1837), українського конструктора бойових ракет

ЗГАДАЙМО ЦІ ДАТИ

8 лютого

ВЕЛИКИЙ ТРУДІВНИК І ГЕНІЙ У НАУЦІ

До 175-річчя від дня народження Д. І. Менделєєва (1834-1907)

*...за науку настоящую считайте только то, что утвердилось
после сомнений и всякого рода испытаний (наблюдений и опытов,
чисел и логики).
Д. І. Менделєєв*

Історія світової науки знає багато імен видатних вчених, котрі збагатили людство великими відкриттями. Одним із них був геніальний вчений Дмитро Іванович Менделєєв. Масштаби його діяльності – надзвичайні: геніальний хімік, видатний фізик, дослідник у галузі гідродинаміки, метеорології, геології, різних відділів хімічної технології та інших дисциплін. Він залишив багатющу наукову спадщину – понад 500 друкованих праць. Та найбільшою заслугою вченого було відкриття періодичного закону, конкретизованим виразом якого стала його періодична система елементів. Саме це і зробило ім'я Д. І. Менделєєва безсмертним.

Дмитро був сімнадцятою дитиною в сім'ї директора Тобольської гімназії. Невдовзі після його народження батько осліп. Тож навантаження, пов'язане з утриманням родини, лягло на плечі матері. Від свого брата вона отримала маленький скляний завод аптекарського посуду під Тобольськом, у селі Аремзянському. Там Дмитро проводив майже увесь вільний час. Він заворожено спостерігав, як у великі склоплавильні горщики насипали пісок, вапняк та селітру, а через деякий час із рідкого скла видували різноманітні вироби. Іноді горщики лопалися, не витримавши високої температури, і хлопчик милувався дивовижними відтінками застиглого скла. Пізніше деякі з цих дитячих вражень допомогли молодому вченому розібратися в складних питаннях хімічних і фізичних взаємодій у виробничих процесах.

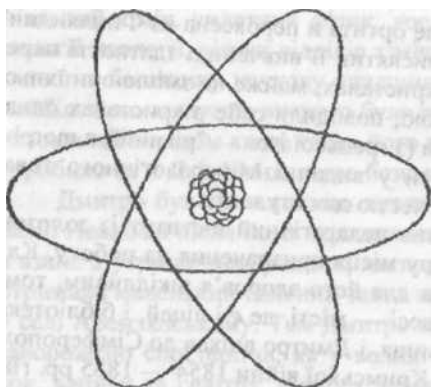
Щоб найменші діти мали змогу навчатися в гімназії, сім'я повертається до Тобольська. Здібного Дмитрика віддають до гімназії на рік раніше належного віку. Йому пощастило навчатися у талановитих педагогів П. Єршова, вчителя літератури та словесності, автора "Горбоконика"; М. Доброхотова, вчителя історії; І. Руммеля, вчителя математики і фізики. Він одразу ж захопився лекціями відомого хіміка О. Воскресенського, який цінував у молоді живу творчу думку. Викладач дуже вміло прищеплював студентам інтерес до самостійної наукової роботи, до новаторського мислення. Коли помічав, що вони недостатньо вірять у свої сили, примовляв: "Не святі горшки ліплять". Саме під його впливом Дмитро на все життя обрав хімію своїм основним фахом. Він не обмежувався слуханням лекцій, а, прагнучи глибше вивчити хімію, багато часу проводив у лабораторії. Уже перші наукові дослідження виявили в ньому риси майбутнього вченого. Першу наукову працю "Об анализе ортита и пероксена из Финляндии" Менделєєв написав ще студентом. Присвятив її вивченню здатності окремих речовин замінювати одна одну в кристалах, майже не змінюючи їхньої форми. Деякі елементи, різні між собою, поводитися в кристалах однаково, за що й були названі ізоморфними (з грецької ізо – "рівний", а морфе – "форма"). Дану працю надрукували у виданні Мінералогічного товариства, що, безперечно, було великою честю для студента.

Улітку 1855 р. Менделєєв закінчив педагогічний інститут із золотою медаллю. Це давало йому право вибору місця призначення на роботу. Клімат Петербурга, на думку лікарів, був для його здоров'я шкідливим, тому він висловив бажання працювати в Одесі – місті, де є і ліцей, і бібліотека. Але в департаменті переплутали прізвища, і Дмитро виїхав до Сімферополя працювати учителем гімназії. Під час Кримської війни 1854-1855 рр. гімназію закрили. Менделєєв їде до Одеси, де дістає посаду викладача природознавчих наук у Першій Одеській гімназії при Рішельєвському ліцеї. На півдні Дмитро Іванович зустрівся з М. І. Пироговим. Видатний хірург пообіцяв йому, що доживе до старості, якщо зуміє пристосуватися до "пустощів" свого серця. Юнак із ще більшою енергією зайнявся науковими дослідженнями, ретельно вивчаючи явища хімічних реакцій.

У травні 1856 року Менделєєв повертається до Петербурга і захищає дисертацію "Питомі об'єми", здобувши перший науковий ступінь магістра фізики та хімії. У жовтні того ж року захищає другу дисертацію – "Про будову кремнеземистих сполук". Пізніше він не раз підкреслював значення саме цих перших праць для відкриття свого періодичного закону.

У 1857 р. Дмитро Іванович починає працювати приват-доцентом у Петербурзькому університеті. Молодого обдарованого вченого відправляють на два роки до Німеччини, де він спершу працює у лабораторії видатних вчених Кірхгофа і Бунзена, а потім – самостійно. В одній із двох кімнат, які він займав, організував маленьку лабораторію. Прилади для неї замовляв у майстрів за власними кресленнями. Його прилад для точного вимірювання густини широко увійшов у лабораторну практику і став відомий під назвою "Пікнометр Менделєєва". У лабораторії, досліджуючи капілярність, розширення рідин і температуру кипіння, він виявив цікаве явище, що відбувалося з рідиною у запаяній скляній капілярній трубці. Температуру, за якої рідина перетворюється на газ, Менделєєв назвав абсолютною температурою кипіння. Це відкриття мало велике практичне значення, оскільки з нього випливало, що будь-яку рідину можна перетворити в газ і будь-який газ можна перетворити в рідину, якщо створити відповідні температурні умови для кожної речовини. Відкриття Менделєєва пояснювало, чому в той самий час азот, водень, кисень та двоокис вуглецю нікому не вдавалося перетворити в рідини стискуванням.

У вересні 1860 року відбувся перший Міжнародний з'їзд хіміків.

Менделєєва обрали в числі 30-ти вчених до комісії, якій було доручено підготовку найважливіших рішень з'їзду. Саме тоді утвердилося поняття про молекулу, атом та атомну вагу і прийнято рішення розрізняти поняття "атоми" і "молекули", які раніше йменували часточками.

Молоді хіміки, котрі перебували в Німеччині одночасно з Менделєєвим, часто збиралися разом, розповідали про свої успіхи і невдачі, сперечалися, вели розмови про необхідність реформ в економіці й політиці Росії, розмірковували про її майбутнє.

Найбільш тісним був так званий "союз п'ятьох", до якого входили Д. Менделєєв, хімік і композитор О. Бородин, фізіолог І. Сеченов, географ Л. Мечников, хімік В. Олевинський.

Після повернення Д. Менделєєва у лютому 1861 року до Росії його призначають керівником кафедри органічної хімії Петербурзького університету.

У 1865 р. Д. І. Менделєєв успішно захищає докторську дисертацію "Міркування про сполучення спирту з водою". Того ж року його обирають професором Петербурзького університету – спершу на кафедрі технічної хімії, а через два роки – загальної хімії.

Лекції Менделєєва користувалися величезним успіхом. Вони були настільки цікавими і змістовними, що їх приходили слухати навіть студенти інших факультетів – юристи, історики, медики. У переповненій аудиторії панувала цілковита тиша. Дмитро Іванович ніби вів за собою слухача у світ хімічної науки – від фактичного матеріалу до пізнання законів природи. У той час хімія являла собою сукупність численних розрізнених фактів і явищ. Ясності не було навіть в основах хімії – вченні про елементи. Вивчення елементів обмежувалося визначенням їхніх властивостей, описом їхньої поведінки в тих або інших конкретних умовах. Як науковець і педагог Дмитро Іванович розумів, що необхідно створити підручник, який давав би можливість ознайомитися з основами хімії, сприяв би її глибокому вивченню. У 1861 р. Д. Менделєєв написав великий оригінальний курс "Основи хімії". Це був перший російський підручник з органічної хімії, що виходив упродовж декількох років (1869-1871) окремими випусками. Автор подав у ньому єдину струнку картину речовин, показав, яким законам вони підлягають. Знайшов природний порядок, в якому розміщуються хімічні елементи та утворювані ними сполуки, також визначив, який зв'язок існує між усіма елементами.

У середині XVIII ст. було відомо лише 15 хімічних елементів, наприкінці – близько 30, а до середини XIX ст. – вже 63. Розробити їхню класифікацію намагалися вчені різних країн, але ніхто до Менделєєва і гадки не мав, що між усіма елементами існує певна подібність. Дмитро Іванович також був членом багатьох наукових товариств Європи і Америки.

Відома багатогранна діяльність Д. І. Менделєєва в Україні. Вчений зробив чималий внесок у розвиток її науки, економіки та культури. Якнайтісніші зв'язки він мав з українськими хіміками. Дмитро Іванович розробив заходи щодо більш швидкого освоєння корисних копалин Донбасу, передбачив велике промислове майбутнє цього краю.

Д. І. Менделєєв мріяв не тільки про використання природних матеріалів, а й про можливість видобутку з них цінних речовин, зокрема таких, як алюміній. Коли Дмитро Іванович був уже в поважному віці, Лондонське королівське товариство, вшановуючи його як видатного корифея науки, піднесло вченому, як рівноцінні подарунки, двоє терезів – із золота та з алюмінію.

Неподалік Москви він придбав невеличкий маєток Боблово. Там, на дослідному полі, упродовж кількох років вивчав ефективність різних добрив, ввів травосіяння, використовував сільськогосподарську техніку. Через кілька

років урожай на бобловських полях збільшився вдвічі. Свої знання і досвід Дмитро Іванович охоче передавав селянам, які часто приходили до нього за порадою. Результати дослідів Менделєєв передав Петровській сільсько-господарській академії (нині – Російський державний аграрний університет – МСГА ім. К. А. Тимірязєва). Викладачі навіть привозили в Боблово своїх студентів.

З 1890 по 1895 р. Дмитро Іванович був консультантом науково-технічної лабораторії Морського міністерства. У 1891 р. він відправився у відрядження до Франції для ознайомлення з виробництвом бездимного пороху. Там вченому дозволили оглянути пороховий завод, але секрету виготовлення цієї речовини не розкрили. І він сам створив новий тип пороху, який назвав піроколодійним. У червні 1893 року в Росії було зроблено перший постріл з гармати, зарядженої цим порохом.

З 1892 р. і до кінця життя Д. Менделєєв очолював Головну палату мір та ваги, яку перетворив в одну з найпередовіших у світі науково-дослідних установ у галузі метрології. В результаті великої копіткої роботи він разом зі своїми співробітниками досяг у 100 разів більшої точності зважування, ніж його попередники.

Своєю діяльністю вчений впливав як на вітчизняну, так і на світову науку. З-поміж колег він здобув якнайширше визнання. Член-кореспондент Петербурзької АН, член багатьох іноземних академій і наукових товариств, він одержав понад 130 дипломів та почесних звань російських та закордонних академій, інших навчальних закладів.

У похилому віці Д. Менделєєв почав втрачати зір. Але він не уявляв себе поза роботою. Під його диктовку було записано "Заветные мысли" і ряд статей, в яких йшлося про важливі проблеми народного господарства і культури. Незважаючи на те, що Дмитрові Івановичу виповнилось вже 73 роки, він справляв враження міцної і сильної людини, і навіть смерть його була несподіваною. Після запалення легенів життя швидко згасло. Поховали Д. І. Менделєєва на Волковому кладовищі у Петербурзі. За його труною йшло безліч людей. Попереду похоронної процесії студенти несли таблицю періодичної системи елементів.

У радіаційній лабораторії Каліфорнійського університету група американських учених на чолі з Г. Сіборгом та А. Гіорсо, в 1955 р., відкрила 101-й елемент періодичної системи хімічних елементів. Назвали його на честь Менделєєва – менделевій.

У 1962 р. АН СРСР заснувала премію й Золоту медаль імені Д. І. Менделєєва, що мала присуджуватись за кращі праці з хімії й технологій.

Ім'ям Д. І. Менделєєва названо місто в Татарстані, діючий вулкан на Курильських островах (о. Кунашир), підводний хребет у Північному Льодовитому океані, кратер на поверхні Місяця, астероїд № 12190, Московський і Петербурзький хімічні інститути; Тобольський педагогічний інститут; Російське хімічне товариство; Всеросійський науково-дослідний інститут метрології тощо.

На честь видатного вченого споруджені пам'ятники у Санкт-Петербурзі, Києві, Братиславі, в Тобольську та ін. У багатьох містах світу є проспекти та

12 лютого

ЛЮДИНА, ЩО СКОЛИХНУЛА СВІТ...

До 200-річчя від дня народження Чарльза Дарвіна (1809-1882)

Дарвин был прежде всего ученым. И во имя научной истины он пожертвовал своим покоем, личным благополучием, сложившимися убеждениями. В этом был его научный подвиг.

Кедров Б. М.

Чарльз Роберт Дарвін – творець теорії природного відбору, вчений, який змістив людину з центру світотворення, так само, як Копернік Землю з центру Всесвіту.

Майбутній вчений народився у м. Шрусбері (Великобританія) і походив зі знаної в країні сім'ї. Батько його, Роберт Уоррінг, мав лікарську практику і вважався одним із кращих лікарів округи, а дід Чарльза по батькові, Еразм,

був ученим-ботаніком світової слави, котрий писав твори поетичним словом. Мати Чарльза, Сюзанна, народила двох синів (Чарльз був молодшим) і трьох дочок. Коли Чарльзові було всього вісім років, вона померла.

*Сюзанна Дарвін
(Веджсвуд), мати
Ч. Дарвіна*

*лікар Роберт
Уоррінг Дарвін,
батько Ч. Дарвіна*

У 1818 р. батько віддав Чарльза до початкової школи, але той лінувався навіть вчити рідну мову, не кажучи вже про класичну латинь чи вірші. Наступного року Ч. Дарвін перейшов до гімназії доктора Батлера, де провчився сім років. Ще змалечку в нього проявились любов і надзвичайна допитливість до природи. Він збирав рослини, мінерали, мушлі, комах, тощо; згодом пристрасився до рибалки та мисливства і пропадав на болотах та вересових пустках.

Коли юнакові виповнилося 16 років, батько послав його в Единбурзький університет готуватися до медичної кар'єри. Лекції здавались йому нестерпно нудними, та все ж два роки Дарвін провчився там. В університеті він познайомився з натуралістами, почав вивчати морських тварин і навіть написав першу наукову працю, що не була опублікована. Переконавшись, що син не має схильності до медицини, батько за порадою друга запропонував йому духовне поприще. Чарльз поміркував і погодився: у 1828 році вступив на богословський факультет Кембриджського університету, сподіваючись набути сан священика. Його уподобання і тут не змінились: посередні успіхи в шкільних предметах і копітке збирання колекцій, мисливство, риболовля, екскурсії, спостереження за життям тварин. У 1831 р. Дарвін вийшов з університету в числі "інших" – учнів, які завершили курс задовільно, без

особливих відзнак, зате вже мав статус натураліста-колекціонера.

Мабуть, все могло для Чарльза скінчитися погано, не зверни на нього увагу два викладачі університету – професори ботаніки й геології Джон Генсло й Адам Седжвік. Із співбесід із ним вони обидва дійшли висновку, що цей неповороткий, миролюбний юнак блискуче знає поведки риб, птахів, комах, має схильність до наукового аналізу. Остаточний вибір Дарвіну допоміг зробити професор ботаніки Джон Генсло, який помітив здібності юнака й запропонував йому місце натураліста-лаборанта в експедиції у Південну Америку.

Знічев'я Чарльз погодився, проти були лише батько, який вважав, що в плаванні син остаточно залінується, та капітан, котрий гадав, що студент-недоук буде зайвим ротом на кораблі. Перед відплиттям Дарвін прочитав книгу геолога Чарльза Лаєля "Основи геології", яка щойно вийшла з друку; її він захопив із собою в мандрівку. Ця праця справила неабиякий вплив на Дарвіна, адже Лаєль, найвеличніший мислитель того часу, був близьким йому за духом. Зійшов Чарльз на парусне судно "Бігль" звичайним лаборантом, а повернувся до Англії... професійним біологом, блискучим вченим!

Експедиція почалась 1831 р. з відплиття корабля "Бігль" і тривала 5 років. За цей час дослідники відвідали Бразилію, Аргентину, Чилі, Перу і Галапагоські острови – десять скелястих острівків біля узбережжя Еквадору в Тихому океані, на кожному з яких існувала своя фауна. Дарвін підсвідомо виділяв ті факти і явища, що перебували в тісному зв'язку з найбільшими проблемами природознавства. Питання щодо походження органічного світу ще не поставало перед ним в ясній формі, а між тим він уже звернув увагу на ті явища, в яких знаходився ключ до його вирішення.

Так, з початку мандрівки Дарвін цікавиться способами переселень рослин і тварин, фауною океанських островів, заселенням нових земель. Галапагоські острови, особливо детально досліджені ним в цьому відношенні, стали класичною землею в очах натуралістів. Великий інтерес викликали в його спостереженнях перехідні форми, які були предметом досади й зневаги з боку систематиків, що відшукували "хороші", тобто чітко визначені види. Дарвін відзначає з приводу одного з таких сімейств перехідного типу: "воно належить до числа тих, які, стикаючись з іншими сімействами, нині лише затрудняють натуралістів-систематиків, але, врешті, можуть сприяти пізнанню великого плану, за яким були створені організовані істоти".

У Південній Америці він зіткнувся з іншими фактами, що лягли в основу еволюційної теорії, зокрема з геологічною спадковістю видів. Йому вдалося знайти багато викопних останків, і спорідненість цієї вимерлої фауни з сучасними мешканцями Америки (як-от, гігантських мегатеріїв з лінивцями, викопних броненосців з нинішніми) одразу впала досліднику в вічі. У цій експедиції Дарвін зібрав велику колекцію гірських порід і скам'янілостей, склав гербарії й колекцію опудел тварин. Він вів детальний щоденник експедиції і потім використовував ці матеріали. Окрім живої природи, займався спостереженнями з етнографії та антропології.

2 жовтня 1836 року 27-річний Дарвін повернувся з мандрів, і питання

щодо кар'єри вирішилось само по собі, без довгих вагань. Не те щоб він увірував у свою здатність "рухати науку", але в нього виявились багатющі матеріали, колекції, вже були плани майбутніх досліджень. Тож лишалося без мудрувань зайнятись роботою, що Дарвін і зробив. Наступні двадцять років він присвятив опрацюванню зібраних матеріалів. Виданий ним щоденник мандрівки "Щоденник досліджень", а також "Зоологічні результати подорожі на кораблі "Бігль" мали гучний успіх завдяки простоті й доступності викладу.

Кілька місяців вчений прожив у Кембриджі, а в 1837 р. переселився в Лондон, де провів п'ять років, спілкуючись із колегами. Він особливо близько зійшовся з Лаєлем і Гукером. Дружба їхня тривала до самої смерті Дарвіна. Гукер чимало допомагав йому знаннями, знаходячи, в свою чергу, джерело подальших досліджень в ідеях Ч. Дарвіна. Загалом ці роки були найдіяльнішим періодом у житті дослідника. Він часто виходив у світ, багато працював, читав, робив доповіді в наукових товариствах і впродовж трьох років був почесним секретарем Геологічного товариства.

У 1839 р. Ч. Дарвін одружився на своїй кузині – міс Еммі Веджвуд. За час шлюбу в них народилося десятеро дітей: троє померло в ранньому віці, інші були хворобливими, що Дарвін пояснював спорідненістю шлюбу. У 1839-1843 рр. виходять друком п'ять томів одного з найзначніших трудів Дарвіна – "Зоологічні результати подорожі на кораблі "Бігль", а також праця "Про будову й розподіл коралових рифів". Датовано 1842 роком і перший рукопис Дарвіна, присвячений теорії еволюції.

Між тим його здоров'я все слабшало. Син вченого, Френсіс Дарвін, писав, що майже 40 років батько не мав жодного дня, коли міг би почуватися цілковито здоровим, а все його життя було однією суцільною боротьбою проти напруження і виснаження, спричиненого хворобою. Гамірне міське життя ставало для нього нестерпним; у 1842 р. він переселився в розташований неподалік Лондона маєток Даун-Хаус.

Оселившись там, Дарвін провів сорок років спокійного, одноманітного й водночас діяльного життя. Він вставав дуже рано й відправлявся на коротеньку прогулянку, потім близько восьмої ранку снідав і сідав за роботу до дев'ятої – пів на десяту, читав листи, яких отримував дуже багато, з пів на одинадцяту до дванадцятої чи пів на першу знову працював. По тому вважав свій робочий день завершеним і відправлявся на прогулянку за будь-якої погоди, у супроводі улюбленої собаки пінчера Поллі. Собак він дуже любив, вони відповідали йому тим самим.

У сімейному житті він був цілком щасливий. Книга "Виявлення емоцій у людини і тварин" (1872) є доказом того, як ретельно Дарвін спостерігав за своїми дітьми: входив у найменші подробиці їхнього життя й інтересів, грався з ними, розповідав і читав, учив збирати й визначати комах, і при тому надавав їм повну свободу і ставився до них по-товариськи.

У діловому відношенні Дарвін був акуратним до делікатності: рахунки вів скрупульозно, класифікував їх і в кінці року підбивав підсумки, мов купець. Батько полишив йому спадок, якого вистачало для незалежного скромного життя. Власні книги давали йому значний прибуток, чим Дарвін немало пишався не з любові до грошей, а через усвідомлення, що може

достойно заробляти на хліб. Він нерідко надавав грошову допомогу нужденним ученим, а в останні роки життя виділив частину грошей на сприяння розвитку науки.

У Дауні написано всі основні праці Чарльза Дарвіна, там у закінченій формі з'явилась його оригінальна теорія еволюції. Почавши роботу над своєю теорією, він продовжував збирати і аналізувати нові факти, спираючись на дані палеонтології, порівняльної анатомії, ембріології, систематики, біології і геології, широко використав досягнення практики сільського господарства, селекції. Важливу роль у формуванні поглядів Дарвіна зіграло вчення Лаєля про геологічну еволюцію Землі, зокрема висунений Геттоном і Лаєлем принцип актуалізму, згідно з яким на Землі в минулому діяли ті ж чинники, що і в наш час. Основні положення теорії Дарвін виклав у 1859 р. в книзі "Походження видів шляхом природного добору, або Збереження обраних порід у боротьбі за життя". Книга мала великий успіх і наробила багато галасу, бо суперечила традиційним уявленням про виникнення життя на Землі. Однією із найсміливіших думок було твердження, що еволюція тривала мільйони років. Це суперечило вченню Біблії, що світ створено за шість днів і з тих пір він незмінний. У наші дні більшість учених використовують модернізований варіант теорії Дарвіна для пояснення змін у живих організмах, а деякі відкидають цю теорію з релігійних міркувань.

Дарвін відкрив, що організми борються один з одним за їжу й середовище. Він помітив, що навіть у межах одного виду є особини з особливими ознаками, які збільшують їхні шанси на виживання. Потомство таких особин успадковує ці ознаки, і вони поступово стають загальними, а особини, що не мають їх, вимирають. Так, через багато поколінь весь вид набуває корисних ознак – у цьому суть природного добору, який пояснює найбільшу проблему біології – походження й розвиток органічного світу. Вся історія біологічних наук ділиться на два періоди: до Дарвіна – неусвідомлене устремління до еволюційного принципу, і після Дарвіна – свідомо розробка принципу, установленого в "Походженні видів".

У 1862 р. Дарвін опублікував працю "Запилення орхідей", довівши, що рослини пристосовуються до навколишнього середовища не менш дивовижним чином, ніж тварини. На деякий час він захоплюється життям рослин, кожна з його наступних книг вражає колег-ботаніків. У 1868 р. виходить друком друга фундаментальна праця Дарвіна, присвячена теорії еволюції – двотомник "Про мінливість приручених тварин і культивованих рослин", яку розглядають як доповнення "Походження видів". У 1871 р. науковий світ отримує з-під пера Дарвіна ще одну еволюційну працю – "Походження людини й статевий добір", в якій вчений навів багато доказів своєї теорії походження людини і мавпи від спільного мавпоподібного предка. Цікавим є те, що власну закоханість тут вчений пояснив із позиції своєї теорії еволюції: у концепції Дарвіна, яку підтримують і розвивають сучасні еволюційні психологи, кохання було винайдене природою як механізм, який не дозволяє людям ухилятися від народження нащадка. Свій вклад Дарвін зробив і в майбутню науку – генетику, розпочавши дослідження схрещування видів. Він довів, що рослини, отримані внаслідок схрещування,

виявляються більш життєздатними і плодоносними, ніж при простому самозапиленні.

Кожна нова праця Дарвіна ставала сенсацією наукового світу, хоча не всі вони були сприйняті його сучасниками, як це сталося, наприклад, з опусом "Утворення рослинного ґрунту шляхом діяльності черв'яків" (1881 р.). У ньому Дарвін пояснив користь черв'яків, які перемішують ґрунт природним чином. Він не навчився складати вірші, але з дитинства любив класичну поезію, не мислив життя без читання художньої літератури, а наукові праці писав чудовою образною мовою – не даремно вони свого часу видавались великими тиражами. Його розум не ослаб з роками, і лише смерть перервала його потужну науково-дослідницьку роботу: свідомо розробка принципу, установленого в "Походженні видів".

Праці Ч. Дарвіна справили вирішальний вплив на впровадження наукової методології в біологію й екологію. Запропонована ним теорія еволюції шляхом природного добору є одним з найвидатніших інтелектуальних здобутків людства; її значення виходить далеко за межі вказаних наук. За теорією еволюції, сенс розвитку полягає не у сходженні до ідеального типу організації, а в постійному, неперервному пристосуванні видів до довкілля, досягненні з ним стану рівноваги. Мірилом прогресу виду постає не досконалість будови, а здатність виживати в конкретних умовах середовища.

Теорія еволюції була і залишається вже півтора століття науковим фундаментом всього широкого фронту біологічних наук. Їй належить визначати подальший прогрес біології в цілому. Обґрунтовуючи виділення теорії еволюції як ядра сучасної концепції еволюції, еволюціоністи бачать призначення решти напрямів еволюційної біології в сприянні прогресу синтетичної теорії еволюції.

Дарвіну дісталось від обивателя більше, ніж будь-якому іншому великому ученому. Проти теорії еволюції працює її ж достоїнство: вершину наукової біологічної думки XIX століття можна викласти популярно, без вживання складних теоретичних викладок. Вона настільки доступна для розуміння, що включена в програми середньої школи. Заперечувати теорію відносності чи квантову хромодинаміку обивателю навряд чи спаде на думку, атаки ж на дарвінізм з боку рядових громадян не вщухають і досі. Перший із серії "мавп'ячих" судових процесів, що заперечували теорію Дарвіна, відбувся у США в штаті Теннессі в 1925 р. Обурених обивателів коробило твердження про походження від мавпи, і вони вимагали видалити цю ересь зі шкільних програм штату; ця заборона тривала аж до 1967 р.

Проте, як вважають вчені, теорія еволюції лишається єдиним поясненням розмаїття земного життя і пристосованості організмів до змін середовища. І базується вона не на вірі в авторитет Дарвіна, а на тому, що пояснює всю сукупність фактів, і побудована на наукових доказах, як і інші теорії, що є в шкільних підручниках. Звісно, Дарвін застарів, як застаріли і Коперник з його круговими орбітами, Арреніус із теорією електролітичної дисоціації, Бор з планетарною моделлю атома, проте саме вони свого часу просунули наші знання до теперішніх висот. Наріжний камінь теорії Дарвіна – механізм "випадкового відбору з запам'ятовуванням і відтворенням його результатів"

через сто років блискуче підтвердив біохімік Генрі Кастлер. Дарвін усвідомлював вади власної теорії: складність будови ока, "кембрійський вибух" (одночасну з'яву на початку кембрію представників усіх типів біоти), "жах Дженкінса" (розчинення сприятливих ознак в потомстві). Він не займався походженням життя (це не питання науки, а радше філософії), як і не вважав, що людина походить від мавпи, вона лише має з нею спільного предка.

Теорія Дарвіна досі спричиняє суперечки серед тих, кому не властиво змінювати власні переконання в унікальності людей на відміну від тварин. Хоча ще немає жодних доказів того, що наше походження не таке, як в інших видів. Через егоцентризм людям властиво ігнорувати очевидне, вважаючи еволюцію гіпотезою, яку колись спростують. Навіть якщо колись таке станеться, своє завдання вона виконала – перевернула світ, і він ніколи не стане вже таким, яким був до Дарвіна.

За матеріалами «Календаря
знаменних і пам'ятних дат», №1, 2009
підготувала Долматова Н. І. – зав. відділом
гуманітарної літератури бібліотеки

ПЛАН ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ НА II СЕМЕСТР 2008-2009 Н.Р.

План роботи Центру національно-громадянського виховання на II сем. 2008-2009 н. р.

Кафедра українознавства, ауд. 474 а, 476
Довідки за тел.: 2-79

З 2000 р. в університеті діє Центр національно-громадянського виховання „Світлиця”, який проводить багатопланову роботу серед студентів та співробітників. Серед заходів екскурсії по Світлиці (ауд. 476), творчі зустрічі з відомими науковцями та діячами культури, фотовиставки.

Запрошуємо всіх бажаючих до Світлиці.

Клуб „У Світлиці сьогодні гість...” (ауд. 476)

Керівник: ст. викл. Іващенко Г. Л.

1. Василь Семянов. Виставка коренепластики (I пол. березня).
2. Олександр Ратнер. Поет і перекладач (II пол. квітня).

Кіноклуб „Документальне кіно”

(четвер, знаменник, V пара, ауд. 476)

Керівник: ст. викл. Іващенко Г. Л.

1. Фільми серії „Непрощені” (канал 1+1):
„Нестор Махно. Симон Петлюра”;
„Павло Скоропадський”

2. „Собор на крові”
3. „Голод-33”
4. „Між Гітлером і Сталіним”
5. „Матч смерті”. Міфи і правда
6. „УПА” (ч. I-II)
7. „Українці на Колимі”
8. „Трагедія на Куренівці”

Відеоклуб „Історичний календар”
(середа, чисельник, V пара, ауд. 476)

Керівник: асист. Єрмоленко В. В.

1. До Дня захисника Вітчизни та 20 річниці завершення війни в Афганістані (х/ф „Дев’ята рота”)	18.02.09
2. До 195-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка („Заповіт. Т. Г. Шевченка”)	04.03.09
3. До Всесвітнього дня театру („Класика і модерн українського театру”)	18.03.09
4. До Дня сміху (кінокомедія по-українськи – х/ф „Сотник”)	01.04.09
5. До Дня пам’яток історії та культури	15.04.09
6. До Дня Перемоги („Український рахунок Великої Перемоги”)	13.05.09
7. До Міжнародного дня музеїв („Скарби музеїв України”)	27.05.09

Засідання відеоклубів проводяться також на замовлення груп.

**План роботи
клубу «Інтелектуал» на II семестр 2008-2009 н.р.**

1. Перегляд та обговорення фільму «На останньому подиху» (1960), режисер Жан-Люк Годар.
Дата перегляду – 25 лютого 2009 р., аудиторія 351.
2. Перегляд та обговорення фільму «М» (1931), режисер Фріц Ланг.
Дата перегляду – 4 березня 2009 р., аудиторія 351.
3. Перегляд та обговорення фільму «Дев’ять днів одного року» (1961), режисер Михайло Ромм.
Дата перегляду – 11 березня 2009 р., аудиторія 351.
4. Перегляд та обговорення фільму «Запали червоний ліхтар» (1991), режисер Чжан Імоу.
Дата перегляду – 18 березня 2009 р., аудиторія 351.
5. Перегляд та обговорення програми короткометражних фільмів.
Дата перегляду – 25 березня 2009 р., аудиторія 351.

**План соціокультурних
заходів
науково-технічної бібліотеки**

на 2- й семестр 2008-2009 навчального року

Дні інформації – 1 раз на квартал

Виставки нових надходжень

Перегляди нової періодики у відділах обслуговування – протягом року

Тематичні виставки – за "Календарем знаменних дат"

В читальному залі наукової літератури (к. 262) експозиція

галереї "Крізь призму часу"

Екскурсії по бібліотеці

Проведення практичних занять з формування інформаційної культури користувачів та набуття навичок користування традиційними та електронними каталогами бібліотеки

Бесіди біля виставок: Вчені ДПТУ – залізничному транспорту;

Природоохоронна діяльність на залізницях України

3 нагоди відзначення 200-річчя з дня народження М. В. Гоголя – ГОГОЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Тематичні вечори: Слава козацька; Чоловік і жінка: виховання почуттів

Відкритий перегляд літератури до міжвузівської конференції "ЕКО-ІНТЕЛЕКТ"

Створення науково-популярного ФІЛЬМУ "Університет та бібліотека: разом крізь віки"

Продовжується заочна читацька конференція за книгою А. І. Куліша "Легенди ДПТУ" на сторінках газети "ДПТ сьогодні"

Для проведення запропонованих заходів звертайтеся заздалегідь до відділу обслуговування гуманітарною та економічною літературою (к. 167) або телефонуйте 1-40.

**План роботи
Палацу культури ДПТУ
на січень-липень 2009 року**

<i>№ п/п</i>	<i>Заходи</i>	<i>Термін</i>	<i>Відповідальний</i>
1.	Робота творчих колективів Палацу культури (за графіком)	Січень-липень	Жунда І.А., Карпенко А.В.
2.	Підготовка актового залу до проведення Днів відкритих дверей (за планом приймальної комісії)	Лютий-квітень	Кошкалда Л.В., Ільман В.Ю.

3.	Експозиція «Зимова казка» в художній галереї ДПТУ	Лютий	Кошкалда Л.В., Сосна В.І.
4.	Робота відеоклубу «Мистецтво в кадрі» в художній галереї ДПТУ	Лютий- липень	Кошкалда Л.В., Сосна В.І.
5.	Експозиція з нагоди святкування Міжнародного дня жінок «Жінкам присвячується...» в художній галереї ДПТУ	Березень	Кошкалда Л.В., Сосна В.І.
6.	Підготовка та проведення міжфакультетського конкурсу художньої самодіяльності «Студентська весна – 2009»	Березень	Заст.деканів факультетів, Кошкалда Л.В., Жунда І.А., Карпенко А.В., Пилипенко М.В., Єжова О.О., Ільман В.Ю.
7.	Участь у проведенні традиційного свята 1 квітня	Квітень	Оргкомітети ф- тів, Ільман В.Ю.
8.	Підготовка та проведення гала-концерту студентського фестивалю художньої самодіяльності «Студентська весна – 2009». Участь у міському та обласному гала-концертах	Квітень	Кошкалда Л.В., Жунда І.А., Карпенко А.В., Ільман В.Ю.
9.	Фотовиставка «На крилах кохання»	Квітень	Кошкалда Л.В., Жунда І.А., Карпенко А.В.
10.	Експозиція «Весняні промені» в художній галереї ДПТУ	Травень	Кошкалда Л.В., Сосна В.І.
11.	Звітні концерти колективів Палацу культури для студентів та співробітників університету	Травень	Жунда І.А., Карпенко А.В., Ільман В.Ю., керівники гуртків
12.	Участь у святкуванні Дня Перемоги	Травень	Кошкалда Л.В.
13.	Благодійна акція для дітей-сиріт до Дня захисту дітей	Травень	Жунда І.А., Карпенко А.В., Максименкова Ю.А., Краснобріжий П.С.
14.	Урочисте вручення дипломів випускникам ДПТУ	Червень	Кошкалда Л.В., Ільман В.Ю.
15.	Експозиція «Літо наших мрій» у	Червень	Кошкалда Л.В.,

	художній галереї ДПТУ		Сосна В.І.
16.	Участь у проведенні традиційної ювілейної зустрічі випускників ДПТУ	Липень	Кошкалда Л.В., Жунда І.А., Карпенко А.В., Ільман В.Ю.

**План роботи
профспілки студентів університету
на II семестр 2008-2009 н.р.**

<i>№ з/п</i>	<i>Заходи</i>	<i>Дата, місце проведення</i>	<i>Відповідальні</i>
1	Збір інформації щодо соціально - незахищених категорій студентів університету	По-факультетно, постійно	Голови профбюро факультетів
2	Проведення звітно - виборчих конференцій на факультетах (за окремим планом)	лютий-березень	Голови профбюро факультетів
3	Проведення фестивалю-конкурсу художньої самодіяльності «Студентська весна 2009» (за окремим планом)	ДК ДПТ	Голови профбюро факультетів
4	Перевірка санітарного стану гуртожитків	щотижня	Максименкова Ю.А. Голови студентських рад гуртожитків
5	Організація і проведення святкового вручення дипломів	червень	Максименкова Ю.А.
6	Організація роботи соціальної служби для студентів	щотижня	Азімов Р.Р.
7	Організація тренінгів «Школа лідера»	щотижня	Максименкова Ю.А.
8	Організація циклу лекцій з протидії шкідливим звичкам та з пропаганди здорового способу життя	квітень	Голови профбюро факультетів
9	Організація поздоровлення	травень	Кіндратишин

	студентських сімей до Дня сім'ї		О.Й.
10	Організація циклу лекцій та круглих столів щодо стану навколишнього природного середовища (до Дня Чорнобильської трагедії)	квітень	Сорока М.Л. Голови профбюро факультетів
11	Організація поздоровлення до Дня науки	травень	Сорока М.Л.
12	Організація поздоровлення ветеранів до Дня Перемоги	травень	Голови профбюро факультетів
13	Проект «Пам'ятай минуле – думай про майбутнє»	Березень-червень	Голови профбюро факультетів
14	Проект «Студенти, читайте книжки»	Березень-квітень	Сорока М.Л.
15	Інформаційна робота зі студентами 5-х курсів щодо профспілки	Квітень-червень	Голови профбюро факультетів

**Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
Жовтневого району**

Адреса: вул. Гончара, 32 а, т. 46-00-10, 374-21-52

Тематика групових заходів:

1. Лекція «Профілактика наркоманії»
2. Лекція «Профілактика тютюнопаління»
3. Лекція з елементами тренінгу «Профілактика ВІЛ/СНІД»
4. Міні-тренінг «Профілактика туберкульозу»
5. Лекція та відеолекторій «Торгівля людьми. Міфи та реальність»
6. Міні-тренінг «Комп'ютерна залежність»
7. Тренінг «Збереження репродуктивного здоров'я»
8. Лекція з елементами тренінгу «Профілактика ПСШ»
9. Лекція з елементами тренінгу «Гармонійний розвиток людини»
10. Лекція з елементами тренінгу «Здоровий спосіб життя»
11. Міні-тренінг «Конфлікти. Шляхи виходу з конфліктних ситуацій»
12. Міні-тренінг «Стрес. Методи профілактики»
13. Міні-тренінг «Розвиток емпатії»
14. Тренінг «Групова згуртованість»
15. Тренінг «Корекція агресивної поведінки»
16. Тренінг «Він та Вона»
17. Тренінг «Формула лідерства»

18. Лекція з елементами тренінгу «Розвиток комунікативних навичок»
19. Лекція з елементами тренінгу «Маніпуляція - що це?»
20. Лекція «Психодіагностика темпераменту»
21. Лекція «Психодіагностика характеру»
22. Лекція з елементами тренінгу «Моя самооцінка»
23. Профдіагностика
24. Лекція «Працевлаштування»
25. Лекція «Кроки до права»
26. Лекція «Секта. Що це?»
27. Лекція «Профілактика насилля в сім'ї»
28. Лекція з елементами тренінгу «Відповідальне батьківство».

Інша тематика на замовленням.